

не лише стійкість окремих суб'єктів туристичної діяльності, а й розвиток галузі в цілому.

Перспективними напрямками для майбутніх досліджень є систематизація ризиків за окремими характеристиками та категоріями з метою розробки ефективних методів їхнього подолання, а також створення стратегій, спрямованих на відновлення та зміцнення туристичного ринку.

Список використаних джерел

1. What is Anti-Crisis Management / IGI Global. URL: <https://www.igiglobal.com/dictionary/modern-downsizing/91974>
2. UNWTO Tourism Highlights 2015 Edition / World Tourism Organization. URL: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416899>
3. Ярмола К. М. Антикризове управління в туризмі. *Бізнес Інформ*. 2022. №11. С. 169–176. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-11-169-176>
4. How to manage risks in tourism? / CBI Ministry of Foreign Affairs. 08.06.2020. URL: <https://www.cbi.eu/marketinformation/tourism/how-manage-risks-tourism>
5. Tourism Crisis Management / JTB Tourism Research & Consulting Co. URL: <https://www.tourism.jp/en/consulting/expertise/crisis-management/>
6. Tourism Risk Management: An Authoritative Guide to Managing Crisis in Tourism / APEC International URL: https://sustain.pata.org/wp-content/uploads/2015/03/APEC_Tourism-Risk-Management.pdf

ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ РОЗВИТКУ ГЕОТУРИЗМУ ТА СТВОРЕННЯ ГЕОПАРКУ «ГОРА ПИВИХА» НА ЛІВОМУ БЕРЕЗІ КРЕМЕНЧУЦЬКОГО ВОДОСХОВИЩА

А. А. Шуканова

shukanova0707@gmail.com

Л. В. Самофалов

samof2021l@gmail.com

*кафедра географії, методики її навчання та туризму Полтавського
національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава*

У туристичному відношенні гора Пивиха, або як її ще називають «Кременчуцькими Мальдівами» або «ПБК Кременчуччини», є унікальним об'єктом для багатьох напрямків туризму, а особливо геотуризму. У 2008 році Пивиха представляла Полтавщину на всеукраїнському конкурсі «Сім природніх чудес України», але не потрапила до його фінального офіційного списку. Нажаль, Пивиха не дуже популярна за межами сусідніх регіонів навіть в масштабах України, а сучасний неорганізований туризм в основному шкодить її природі.

За даними Екологічного паспорту Полтавської області [2, с. 74] станом на 01.01.2024 «Гора Пивиха» має статус ландшафтної заказника місцевого значення, який був створений рішенням Полтавської облради від 27.10. 1994 і має загальну площу 310,2 га та займає смугу вздовж лівого корінного берега р. Дніпро (берег Кременчуцького водосховища) на ізольованому підвищенні,

висотою до 168 м над р. м. Особливості географічного положення заказника відображено на фрагменті карти з порталу об'єднаних громад України (Рис. 1).

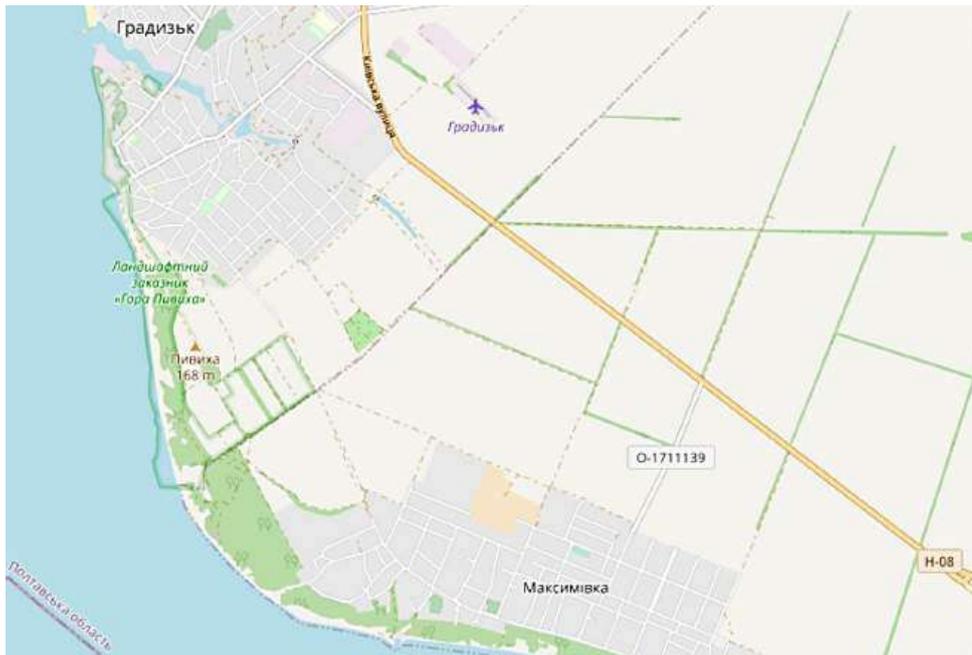

Рис. 1. Ландшафтний заказник «Гора Пивиха» (фрагмент карти з порталу [7])

Як видно з рис. 1, гора Пивиха відзначається сприятливим транспортно-географічним розташуванням, оскільки має під'їзд зі сходу з боку дороги Н-08 Бориспіль – Кременчук – Дніпро автомобільним транспортом та із заходу з боку Кременчуцького водосховища – водним транспортом, який є особливо привабливим в літній сезон для туристів.

Гора Пивиха є об'єктом природно-заповідного фонду Полтавщини в статусі ландшафтного заказника місцевого значення та входить до переліку територій та об'єктів екологічної мережі Кременчуцького району місцевого значення. В публікації Н. Смоляр обґрунтовується доцільність і переваги створення на її базі регіонального ландшафтного парку «Гора Пивиха» [8], а в публікації О. Філатової та Р. Волкової досліджується фіторізноманіття ландшафтного заказника [9]. Проблемами формування міжнародних геопарків та збереження геотуристичних ресурсів України займається Ю. Зінько [5].

Метою даного дослідження є аналіз перспективи розвитку геотуризму та створення геопарку «Гора Пивиха» з метою сталого розвитку Градиської та Піщанських громад.

За приклад ми обрали підходи Міжнародної програми з геонаук та геопарків ЮНЕСКО, за яким глобальний геопарк ЮНЕСКО не є новою природоохоронною категорією і не потребує регулювання національного екологічного законодавства. Глобальні геопарки ЮНЕСКО (UGGp) – це єдині, уніфіковані географічні території, де об'єкти та ландшафти міжнародного геологічного значення управляються на основі цілісної концепції охорони, освіти та сталого розвитку [12].

Охарактеризуємо ландшафтний заказник місцевого значення «Гора Пивиха» за критеріями створення геопарку, визначеними в Статуті Міжнародної програми з геонаук та геопарків (МППГ) ЮНЕСКО [11].

Гора Пивиха представлена двома горбами, що складені породами палеогену, перекритими четвертинними породами різного генезису, висота яких становить 160 і 168 метрів відповідно. Підвищення утворилося внаслідок дії льодовика дніпровського зледеніння. Гора є унікальною гляціологічною, геоморфологічною та тектонічною пам'яткою геологічної історії Землі [1, с. 82]. Геолого-геоморфологічна унікальність гори Пивиха полягає в тому, що це найвища точка лівого берега Дніпра (Лівобережного Придніпров'я), геологічна цінність пам'ятки – це яскраво виражений приклад гляціодислокації купольного типу, в її відкладеннях знаходять палеонтологічні рештки рослин і тварин, зокрема скам'янілі рештки палеогенових акул, кита, південного слона, носорога Мерка, первісного коня, печерного лева, мамонта, шерстистого носорога, північного і європейського оленів, раковини головоногих моллюсків белемнітів, відбитки панцира морського їжака, скам'янілі колонії коралів, відбитки морських лілій тощо.

Рекреаційна привабливість гори Пивихи пояснюється поєднанням крутих схилів, порізаних ярами та вкритих лісом, з Кременчуцьким водосховищем, що створює умови для різноманіття рекреаційних занять. Перспективними напрямками туризму є: фототуризм – з вершини гори відкриваються панорамні види на Кременчуцьке водосховище та навколишні лісостепові ландшафти; активний туризм – пішохідні прогулянки різної складності по схилах та біля підніжжя гори, риболовля та купання у Кременчуцькому водосховищі; лікувально-оздоровчий туризм – місцева блакитна та жовта глина вважається лікувальною завдяки високому вмісту кремнію, хоча офіційного медичного підтвердження цих лікувальних властивостей немає, але це приваблює людей, зацікавлених у нетрадиційних методах оздоровлення.

Окрім геологічного інтересу, гора Пивиха викликає інтерес у дослідників як унікальний археологічний пам'ятник, який включає комплекси знахідок, починаючи з періоду пізнього палеоліту аж до доби пізнього середньовіччя. У XV-XVII століттях на вершині пагорбу існував Пивгородський Миколаївський монастир, який був духовним центром для козаків під час Національно-Визвольної війни [4]. Пізніше монастир був зруйнований, і тепер для археологів це майданчик для досліджень. Під час відходу води від гори на пляжі можна знайти залишки від фундаменту монастирю, глиняного посуду, надгробні плити, кістяки, походження яких може бути від скіфських часів до моменту створення Кременчуцького водосховища, внаслідок чого було затоплено сотні сел [6].

Екологічний інтерес зумовлює необхідність збереження унікального ландшафту лісостепу, представленого різноманітним степовим, лісовим та заплавленим екосистем. До прикладу, у верхній частині гори, зайнятої культурою сосни, зустрічається ефедра двоколоскова (третинний релікт із рідкісної родини хвойникових) Це місцезнаходження ефедри є вірогідно найбільш північним в Україні [3]. Природоохоронне значення заказника «Гора Пивиха» полягає

також в тому, що це осередок збереження 4 рідкісних видів рослин і 14 видів тварин [2, с. 131].

Гора Пивиха є популярним об'єктом досліджень для місцевих науковців, які здійснюють експедиції, залучаючи студентів ЗВО м. Полтави та м. Кременчука. Звичайні туристи приїжджають туди переважно з метою відпочинку і рекреації. На жаль на території сучасного ландшафтного заказника відсутні належним чином облаштовані інформаційні стенди і покажчики, які б розкривали дослідження науковців про геологічну унікальність цього місця.

Розвиток геотуризму та подальше створення геопарку є можливістю для соціально-економічного розвитку та процвітання Градиської та Піщанської громад, на території яких розташована гора Пивиха, адже буде приплив інвестицій в регіон, збільшення робочих місць, бо наразі туристична інфраструктура практично відсутня в районі заказника, а без відповідної промоції та інфраструктури не можливий розвиток туристичного об'єкту та перетворення його в геотуристичну дестинацію. Створення геопарку дозволить місцевій громаді комерціалізувати туризм завдяки введенню платного режиму відвідування гори Пивихи та надання платних послуг з обслуговування туристів. Також територія є місцем для практичного навчання учнів оточуючих громад, а також місцем практик та досліджень науковців та здобувачів вищої освіти різних напрямів – археологічного, геологічного, палеонтологічного, екологічного, географічного та культурологічного.

Гора Пивиха може стати ключовим об'єктом для розбудови туризму для всієї Кременчуччини, яка має багато унікальних об'єктів, від Скелі-реєстру, кар'єрів з видобутку корисних копалин, гори Пивихи до аналогів єгипетських пірамід, але традиційно прийнято в Україні її вважати лише промисловим регіоном, який не спеціалізується на прийомі туристів.

Створення геопарку «Гора Пивиха» як унікального об'єкту надає можливості для розвитку туризму, що сприятиме покращення соціально-економічного становища громад, так і охорону та збереження природи за умови дотримання засад сталого розвитку. В статуті МПГГ вказано, що слід сприяти забезпеченню збалансованого глобального географічного представництва для глобальних геопарків ЮНЕСКО [11]. Враховуючи, що Україна не представлена в регіональній мережі геопарків, доцільно працювати над створенням геопарку «Гора Пивиха» та національної мережі геопарків різного значення. Викликом також є грамотна популяризація Пивихи як об'єкта фото-, еко-, гео-, пляжного, історико-культурного, наукового видів туризму не лише місцевого, а національного і навіть міжнародного значення, оберігаючи її від надмірного і неконтрольованого туризму.

Список використаних джерел:

1. Деревська К. І., Руденко К. В., Поповська М. О. Геологічні пам'ятки Середнього Подніпров'я та оцінка їх екологічного стану. *GEO&BIO*. 2021. С. 75–86. DOI: <https://doi.org/10.15407/gb2108>
2. Екологічний паспорт Полтавської області (за 2023 р.). Департамент екології та природних ресурсів Полтавської обласної військової адміністрації. Полтава, 2024. 266 с. URL: <https://eko.adm-pl.gov.ua/ekopasp23.pdf>

3. Заповідна краса Полтавщини / Андрієнко Т. Л., Байрак О. М., Залудяк М. І. та ін. Полтава: ІВА : «Астрєя», 1996. 184 с.
4. Збереження об'єкту природно-заповідного фонду «Гора Пивиха». Департамент екології та природних ресурсів Полтавської облдержадміністрації. URL: <https://eko.adm-pl.gov.ua/puvuha.htm>.
5. Зінько Ю. Реальні і потенційні геотуристичні ресурси Заходу України. *Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій*. 2022. Вип. 1 (14). С. 203–238. DOI: <https://doi.org/10.30970/gpc.2021.2.3554>
6. Ліпошко О. Залишки кам'яного фундаменту, підземних ходів – в горі, кістяки і надгробні плити – на березі: вода водосховища відійшла і відкрилось чимало цікавого на Пивисі. *Кременчуцька газета*. 26.11.2024. URL: <https://kg.ua/news/zalishki-kamyanogo-fundamentu-pidzemnih-hodiv-v-gori-kistyaki-i-nadgrobni-pliti-na-berezi-voda>.
7. Портал об'єднаних громад України. Межі районів та громад. Мінрегіон. URL: <https://gromada.info/>
8. Смоляр Н. О. Доцільність створення регіонального ландшафтного парку «Гора Пивиха». *Тези 73-ї наук. конф. професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*. Том 1. Полтава, 2021. С. 347-349.
9. Філатова О., Волкова Р. Фіторізноманіття ландшафтного заказника місцевого значення «Гора Пивиха» (Полтавщина). *Природничі науки та освіта: сучасний стан і перспективи розвитку* : IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 7–8 листоп, 2024 р. : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; редкол.: Ю. Д. Бойчук та ін. Харків, 2024. С. 70–71. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/17253>
11. Statutes of the International Geoscience and Geoparks Programme. ЮНЕСКО. 2015. 16 р. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260675>
12. UNESCO Global Geoparks. URL: <https://www.unesco.org/en/igpp/geoparks/about?hub=67817>.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУЧАСНОМУ ТУРИЗМІ (НА ПРИКЛАДІ ДЕСТИНАЦІЇ МАДРИД)

П. В. Шуканов

parus2133@gmail.com

Л. І. Климова

А. В. Копилець

кафедра туристичного та готельного бізнесу

Полтавського університету економіки і торгівлі, м. Полтава

Використання штучного інтелекту (ШІ, AI) в сучасних умовах розвитку туризму стало потужним інструментом, що трансформує не лише управління туристичними напрямками, а й взаємодію з клієнтами та організацію бізнес-процесів. Завдяки алгоритмам машинного навчання та аналізу Big Data компанії здатні обробляти величезні масиви даних, що дозволяє прогнозувати попит, виявляти споживацькі тренди та формувати персоналізовані пропозиції. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню задоволеності туристів, оптимізації операційних витрат і конкурентоспроможності на ринку туристичних послуг. Одним із ключових напрямків застосування ШІ є автоматизація робочих процесів. Сучасні туристичні компанії активно впроваджують чат-боти та віртуальних асистентів, що здатні швидко відповідати на запити клієнтів,